

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

n.registrator@regeringskansliet.se

Yttrande över slutbetänkande av dricksvatten- utredningen

(dnr N2016/03080/DL)

Länstyrelsen i Västra Götalands län, som också är vattenmyndighet i Västerhavets vattendistrikt, yttrar sig över dricksvattenutredningens slutbetänkande En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32).

Sammanfattning och övergripande synpunkter

Länstyrelsen i Västra Götalands län ("Länstyrelsen") tillstyrker utredningens förslag med följande undantag.

- Länstyrelsen avstyrker förslaget om ändring i miljöbalken 7 kap 22 § som innebär att anmälningar ska kunna göras till den kommunala nämnden bara om kommunen har tagit över tillsynen.

Länstyrelsen anser att utredningens förslag som helhet ger ett starkt skydd av dricksvattnet. Detta framförallt genom en tydligare och mer enhetlig beslutsprocess, en mer likriktad nivå på utformningen av vattenskyddsområden och föreskrifter, samt ett tydliggörande av det regionala och centrala ansvaret.

Länstyrelsen bedömer dock att förslagen om ändring i 7 kap 22 § rörande anmälan riskerar att försvaga skyddet för dricksvattnet och avstyrker därmed förslaget i denna del.

Andra särskilt viktiga punkter i Länstyrelsens yttrande är:

- Den så kallade VAKA-gruppens arbete bör fortsätta.
- Förutsättningarna för övervakning behöver utredas vidare och rapportering av råvattendata bör ske till en nationell databas.
- Möjlighet bör finnas att överlåta till kommun att pröva dispens från vattenskyddsföreskrifter.
- För länstyrelsernas arbete med vattenskydd är tillräcklig finansiering avgörande. Förutom ett ökat anslag bör avgifter för länstyrelsernas prövningar och tillsyn gå direkt till länstyrelserna.

Synpunkter på betänkandets förslag

Förslag till lag om ändring av miljöbalken

7 kap 22 §

Anmälningssplikt

Länsstyrelsen avstyrker förslaget i paragrafens tredje stycke att anmälningar om en verksamhet eller åtgärd inom ett vattenskyddsområde ska kunna göras till den kommunala nämnden enbart under förutsättning att länsstyrelsen har överlåtit tillsynen över vattenskyddsområdet till den nämnden.

Länsstyrelsen anser att nuvarande skrivning i tredje stycket i paragrafen ska kvarstå, det vill säga att länsstyrelsen får besluta att anmälningar ska göras hos den kommunala nämnden.

Tillsynen över vattenskyddsområdet består (som utredningen också påpekar på sidan 386) i att övervaka att vattenskyddsföreskrifterna följs. När en anmälningsspliktig verksamhet har skickat in en anmälan till specificerad myndighet är föreskrifterna uppfyllda och inom ramen för tillsynen över vattenskyddsområdet kan myndigheten inte ställa några ytterligare krav.

För verksamheter eller åtgärder som även omfattas av andra bestämmelser i miljöbalken eller annan lagstiftning, är det ofta en annan myndighet som har tillsyn över själva verksamheten än den som har tillsynen över vattenskyddsområdet. Oftast är det kommunen som har tillsynen över verksamheten och då är kommunen också den myndigheten som har befogenhet att ställa ytterligare krav efter att en anmälan har kommit in.

Syftet med anmälningssplikt kan även vara att kunna ge information till verksamhetsutövaren eller att få en överblick över en viss typ av verksamhet inom skyddsområdet. Det senare kan vara ett underlag i kommunens översyn av skyddsområdets aktualitet.

Att, som utredningen föreslår, knyta anmälningssplikten till tillsynsmyndigheten för vattenskyddsområdet skulle därför innebära ett mindre effektivt skydd av vattnet.

Dispensprövning

Länsstyrelsen anser, utöver vad utredningen föreslår, att det bör förtydligas i rubricerad paragraf att länsstyrelse kan överlåta åt kommun att meddela dispens från föreskrifter.

Enligt lagtexten idag får länsstyrelsen överlåta till kommun att ”medge undantag från beslutet” och det är oklart om detta är samma sak som att meddela dispens. Därför behövs ett förtydligande. Länsstyrelsen anser att kommunerna i lika stor utsträckning har förutsättningar för att meddela dispenser som för att meddela tillstånd och att samma möjlighet att överlåta bör gälla.

Förslag till lag om ändring i livsmedelslagen (2006:804)

19 a §

Enligt Länsstyrelsens bedömning finns det skäl att införa obligatorisk råvattenkontroll och då även för täkter med mindre än 5000 personer anslutna.

Kontroll av råvatten ger en tidig indikation på begynnande påverkan. I dagsläget varierar det mycket mellan kommuner vilken råvattenkontroll som görs och om denna är tillräcklig för att ge ett underlag för långsiktigt skydd av dricksvattnet.

Tidig upptäckt av påverkan från lokala föroreningskällor är viktigt för att kunna anpassa skyddet av dricksvattnet, såväl genom tillsyn som genom uppdatering av vattenskyddsföreskrifter.

Livsmedelsverket bör för detta ändamål ges möjlighet att i föreskrifter specificera metodik, parameterintervall och kräva att provtagare är utbildade.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön

3 kap 3 § & 7 kap 1 §

Länsstyrelsen anser att det skulle behövas en samlad hantering av data i en nationell databas. Istället för att Vattenmyndigheterna ska förelägga om att få ut data från kommunerna så bör det införas en skyldighet för kommunerna att rapportera in data till en central databas. Databasen skulle till exempel kunna utgå från SGU:s vattentäktsarkiv. Detta skulle effektivisera hanteringen, då kommunerna inte behöver lämna ut data till flera olika myndigheter. En nationell databas skulle också göra det lättare att hålla en konsekvent linje kring sekretess.

7 kap 1 a §

Förslaget om att vattenmyndigheterna ska delge dricksvattenproducenter resultat från vattenförvaltningens övervakning är principiellt bra. Vattenmyndigheterna saknar dock tillräckliga mandat för att kunna organisera detta på ett effektivt och resurssnålt sätt.

Det övervakningsprogram som vattenmyndigheterna tar fram består till största delen av insamling av övervakningsdata från andra myndigheter. Sammanställning av dessa data sker vart sjätte år inför rapportering till Europeiska kommissionen.

Länsstyrelsen ifrågasätter därför om nyttan med förslaget står i proportion till de resurser som skulle krävas för att sammanställa årliga data.

Länsstyrelsen anser att det i första hand behövs tas ett större grepp kring övervakningsfrågorna i enlighet med vad vi framför om nationell databas ovan.

Uppdrag till myndigheter

Vattenförsörjningsplan

Regionala vattenförsörjningsplaner är en viktig del i en säker vattenförsörjning på lång sikt, och Länsstyrelsen instämmer därför med utredningens bedömning, att länsstyrelsernas ansvar för genomförande av detta bör förtydligas.

Krisberedskap

Om länsstyrelserna ska ges i uppdrag att följa upp kommunernas arbete med dricksvattenrelaterad krisberedskap, så behöver det konkretiseras vad som ska följas upp och vad denna uppföljning ska syfta till.

För att möjliggöra en effektiv uppföljning anser Länsstyrelsen att det behöver införas en skyldighet för kommunerna att arbeta med denna fråga.

Idag följer länsstyrelserna upp kommunernas krisberedskap utifrån lag (2006:544) om kommuner och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. I denna lagstiftning finns dock inte specificerat hur kommunerna ska arbeta med dricksvattenrelaterade frågor.

VAKA

Enligt utredningens förslag bör den nationella vattenkatastrofgruppen (VAKA-gruppen) fortsätta sitt arbete. Länsstyrelsen anser att gruppens arbete är av stort värde och instämmer därför i denna bedömning, samt vill betona vikten av att gruppen ges en långsiktigt säker finansiering.

Incidentrapportering

Länsstyrelsen stödjer förslaget att ge Livsmedelsverket uppdrag att utreda förutsättningarna för ett nationellt system för rapportering av incidenter och önskade händelser kring dricksvattnet.

Ytterligare utredningar

IT-säkerhet

Länsstyrelsen anser att IT-säkerhet vid styrning och övervakning av dricksvattenförsörjningen bör utredas vidare. Detta är ett viktigt arbete och ett nationellt system för incidentrapportering kan senare bli ett gott underlag för vidare arbete med säkerhet och skydd mot sabotage.

Avloppsfrågor

Länsstyrelsen stödjer utredningens förslag om fortsatta utredningsinsatser gällande avloppsfrågorna. Utredningarna bör vara av samma breda karaktär som Dricksvattenutredningen med en granskning av samtliga faktorer som berör avlopp.

Övervakning

Länsstyrelsen instämmer även i utredningens slutsats att övervakningen idag är svår att överblicka och att ökad samordning behövs. Övervakning är en viktig del i skyddet av dricksvattnet och grunden för en fungerande vattenförvaltning.

Länsstyrelsen anser därför att det är angeläget att denna fråga utreds vidare i syfte att tillräcklig övervakning ska genomföras och att erhållna data ska göras tillgängliga i nationella databaser

Tillsynsansvar

Länsstyrelsen anser att tillsynsansvaret över vattenskyddsföreskrifter generellt bör ligga på kommunerna, även då länsstyrelsen har fattat beslutet om vattenskyddsområdet. Motiveringen till detta är att kommunerna redan har tillsyn över huvuddelen av de verksamheter som berörs. Undantag bör enbart gälla för enligt miljöbalken tillståndspliktiga anläggningar, vars tillsyn kommunen inte tagit över. Länsstyrelsen anser därför att fördelningen av ansvaret mellan länsstyrelsen och kommunen för operativ tillsyn i vattenskyddsområden bör utredas vidare.

Samverkan

Länsstyrelsen ser positivt på att utredningen betonar vikten av samverkan mellan kommuner. Utredningens förslag om ändring i lagen om allmänna vattentjänster, 6 a §, bedömer Länsstyrelsen inte är tillräckligt för att uppnå någon betydande förändring. För att öka graden av långtgående samverkan behövs tydligare incitament.

Finansiering

För att utredningens förslag inte ska leda till ineffektivitet och orimligt långa handläggningstider hos länsstyrelserna krävs att tillräckliga resurser tillförs.

Finansieringen behöver vara långsiktigt stabil på ett sätt som möjliggör uppbyggnad av kompetens och anpassning till varierande arbetsbelastning mellan olika år, exempelvis på grund av anhopning av ansökningar i anslutning till att lagstadgade tidsfrister löper ut.

Enligt Länsstyrelsens bedömning ligger föreslagna resurstillskott på en rimlig nivå gällande länsstyrelsernas utökade ansvar för fastställande av vattenskyddsområden.

Tillskottet bedöms däremot inte täcka den ökning av tillsyn och hantering av anmälningar, dispenser och tillståndsansökningar hos länsstyrelserna som följer av att de beslutar om föreskrifter. Länsstyrelsen kan inte se att utredningen har uppskattat vilka resurser som kommer att krävas och noterar att de avgifter som föreslås är sådant som normalt går till statskassan och inte direkt till aktuell länsstyrelses arbete. För att tillsäkra resurser för detta arbete anser Länsstyrelsen att såväl föreslagna avgifter som redan gällande avgifter bör gå direkt till den handläggande länsstyrelsen.

Detta yttrande har beslutats av länsöverdirektören Lisbeth Schultze, efter föredragning av vattenvårdshandläggare Anna Vickman.

I den slutliga handläggningen har även Jan Gustafsson (Enheten för vattenärenden), Andréa Harbeck (Enheten för samhällsskydd och beredskap), Torbjörn Sahl (Samhällsbyggnadsenheten), Anne Person (Rättsenheten), Fredrik Fredrikson (Landsbygdsavdelningen), Cecilia Niklasson Wrände (Miljöskyddsavdelningen) och Björn Lagerdahl (Vattenmyndigheten i Västerhavets vattendistrikt) deltagit.

Lisbeth Schultze

Anna Vickman

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Kopia
Kierstin.petersson-grawe@regeringskansliet.se